

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія Середньовічного Сходу

для студентів

галузь знань	0203 Гуманітарні науки
напрямок підготовки	6.020302 Історія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Американістика та європейські студії (з поглибленим вивченням іноземних мов)
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 / 2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Рубель Вадим Анатолійович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії стародавнього світу та середніх віків.

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. «29» 09 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Рубель Вадим Анатолійович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

(підпис)

(Віктор СТАВНЮК)

Протокол № 10 від «30» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Наталія ТЕРЕС)

«27» 08 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів цілісного системного уявлення про типологічні й етапні особливості розвитку традиційних афро-азійських цивілізацій в епоху Середньовіччя, коли саме східно-колективістський шлях соціоеволюційного розвитку являв собою найефективнішу в тогочасному світі модель історико-цивілізаційного устрою, що проявилось в абсолютному культурно-господарському, матеріальному, освітньому, науково-технологічному й воєнно-політичному переважанні Класичного Сходу над феодальним Заходом протягом хронологічного відрізка середньовіччя на Сході (III-XVII ст.).

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* історію Стародавнього Сходу.
2. *Вміти* працювати з джерелами старосхідного походження.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна забезпечує розуміння студентами сутності й особливостей історичного розвитку традиційних цивілізацій Середньовічного Сходу протягом III-XVII ст., місця афро-азійського середньовіччя у світовому історичному процесі в контексті його геостратегічної східно-західної дихотомії. Вивчаються процеси етнополітичної і соціально-економічної еволюції та духовного розвитку східних народів, історія яких подається у нерозривній єдності з історією природи. Приділяється увага проблемам екологічного, демографічного та психологічного чинників у розвитку традиційних східних цивілізацій, ролі особи та видатних особистостей в середньовічній історії афро-азійського регіону.

4. Завдання (навчальні цілі): формування компетентностей аналізувати процеси цивілізаційної еволюції Середньовічного Сходу, розуміти релігійно-ідеологічні, культурно-господарські, соціально-політичні й ментально-психологічні особливості афро-азійських народів, використовувати отримані знання при опануванні інших історичних та гуманітарних дисциплін, застосовувати їх на практиці в науковій, політичній, дипломатичній, культурологічній, архівно-бібліотечній, музейній, етнологічній, літературній та викладацькій роботі.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.	<i>Знати</i> концептуально-теоретичну та фактологічну складову середньовічної історії Сходу у найбільш значимих її проявах	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Письмовий колоквиум з перевірки самостійної роботи студентів, модульна контрольна робота</i>	48
2.	<i>Вміти</i> працювати з середньовічними історичними джерелами афро-азійського та позасхідного	<i>Семинар, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування; виконання</i>	12

	походження		<i>рефератів з пропущених або недостатньо опанованих семінарських тем</i>	
3.1	<i>Комунікація:</i> навички усної презентації студентом результатів джерелознавчого аналізу середньовічної історії афро-азійських народів	<i>Семінар</i>	<i>Усне опитування</i>	12
3.2	<i>Комунікація:</i> навички письмової презентації результатів опанування студентом середньовічної історії афро-азійських народів у найбільш значимих її проявах та належного розуміння ним закономірностей соціоеволюційного розвитку на прикладі традиційних суспільств Середньовічного Сходу	<i>Тестова залікова робота</i>	<i>Залік</i>	20
4	<i>Автономність та відповідальність:</i> довести спроможність самостійно й аргументовано аналізувати проблемні та дискусійні аспекти середньовічної афро-азійської історії, обґрунтовувати власне розуміння концептуальної аналітики сходознавчої медієвістики	<i>Семінар, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування; виконання рефератів з пропущених або недостатньо опанованих семінарських тем</i>	8

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1	2	3.1.	3.2.	4.
Програмні результати навчання (назва)					
6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі розвитку країн Західної Європи та Америки. Аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та американської історії.		+	+		+
11. Здійснювати аналіз ситуацій, що виникатимуть у професійній діяльності з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов, враховуючи, зокрема, досвід історичного розвитку країн Західної Європи й Америки та їхніх взаємин з Україною	+				+
17. Визначати особливості розвитку народів і держав Європи і Америки у різних сферах (державного устрою, політичній, соціальній, економічній, культурній) за доби стародавності та середньовіччя, порівнювати їх з розвитком країн інших регіонів світу в аналогічний період.	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Письмовий колоквіум з перевірки самостійної роботи студентів за проблематикою ЗМ1: РН1 – 14 балів/ 8 балів*.

2. Письмовий колоквіум з перевірки самостійної роботи студентів за проблематикою ЗМ2: РН1 – 14 балів/ 8 балів.

3. Модульна контрольна робота за тематикою ЗМ1: РН1 – 10 балів / 6 балів.

4. Модульна контрольна робота за тематикою ЗМ2: РН1 – 10 балів / 6 балів.

5. Оцінювання роботи на семінарах за темами ЗМ1: РН2, 3.1, 4 – 16 балів / 10 балів.

6. Оцінювання роботи на семінарах за темами ЗМ2: РН2, 3.1, 4 – 16 балів / 10 балів.

- підсумкове оцінювання: залік.

7. Тестова залікова робота: РН3.2 – 20 балів / 12 балів.

Тестова залікова робота містить 20 завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати на заліку – 20 балів.

* максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за виконання письмових колоквіумів з перевірки результативності самостійної роботи студентів, модульних контрольних робіт та за роботу на семінарських заняттях), а також бали, отримані за виконання тестової залікової роботи.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари і самостійну роботу студентів та завершується рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8 –15.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Країни Далекого Сходу і Номадичного світу в середні віки			Змістовий модуль 2 Країни Близького й Середнього Сходу, Південної та Південно- Східної Азії в середні віки			Тестова залікова робота
40 залікових балів (максимум)			40 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Самостійна робота	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота	Семінари	Модульний контроль	
14 (максимум)	16 (максимум)	10 (максимум)	14 (максимум)	16 (максимум)	10 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання окремих тем курсу, підготовка реферативних матеріалів з пропущених семінарських занять, а також наукових публікацій з важливих проблем даної навчальної дисципліни. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання рефератів (за тематикою пропущених семінарів) та під час проведення тестових письмових колоквіумів з перевірки результативності самостійної роботи студентів по кожному модулю. Тест містить 7 завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за кожен самостійну роботу – 14 балів.

Оцінювання результативності семінарської роботи студента здійснюється за 16-бальною системою в межах кожного модуля на основі середнього рейтингового балу, який виводиться на основі усіх оцінок, отриманих студентом за результатами усної роботи студента на практичних заняттях по кожному модулю. В разі пропуску семінарського заняття студентом або недостатньо результативного опрацювання ним відповідної семінарської проблематики такий студент має відпрацювати зазначену тему і отримати за неї оцінку. Відпрацювання пропущених або недостатньо опанованих тем здійснюється у реферативній формі. Критерії оцінювання реферату з проблематики пропущеного або недостатньо опанованого заняття є аналогічними критеріям оцінювання роботи студента на власне практичних заняттях, а отримані за реферати оцінки відповідно зараховуються при рейтинговому оцінюванні результативності семінарської роботи студентів.

На семінарах підлягають оцінці:

- рівень знань та умінь, продемонстрований студентом у відповідях і виступах на семінарських заняттях;
- активність при обговоренні винесених на заняття питань;
- аргументована оригінальність і самостійність мислення, виказана студентом при опрацюванні семінарської проблематики.

Оцінювання роботи студента на семінарі здійснюється за наступними параметрами:

16 балів – відповідь повна, закріплюється чіткими аргументованими висновками;

14 балів – відповідь повна, але не всі висновки достатньо чітко сформульовані та аргументовані;

12 балів – відповідь недостатньо повна, висновки недостатньо чітко сформульовані та аргументовані;

10 балів – відповідь недостатньо повна, висновки недостатньо чітко сформульовані та аргументовані, деякі з них помилкові;

8 балів – відповідь неповна, висновки сформульовані нечітко, більшість із них помилкові;

6 балів – відповідь неповна, висновки по ній помилкові;

4 бали – відповідь фрагментарна, висновки по ній помилкові;

2 бали – відповідь фрагментарна, висновки по ній відсутні;

1 бал – відповідь відсутня.

Усі поточні оцінки, отримані студентами за роботу на семінарах, доводяться до відома студентів наприкінці кожного семінарського заняття.

За результатами роботи студента з семінарів кожного змістового модуля вираховується **середній бал**, який виставляється в якості залікової оцінки з семінарських занять кожного модуля. Якщо середній бал при підрахунку виявиться не цілим числом, його округлення відбувається відповідно до правил математики (наприклад, студент, який має середній бал 9.3 – отримує модульний бал 9; студент який має середній бал 10.5 – отримує модульний бал 11).

По завершенні відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (друга декада жовтня) і **Контрольна робота ЗМ2** (перша декада грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 5 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК, – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується. У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних нормативних документів Університету.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру та за результатами виконання тестової залікової роботи.

Бали, отримані студентом на заліку, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, самостійна робота, модульні контрольні роботи). Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання

не менше ніж 40 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – 48 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	20	20	20	60
Максимум	40	40	20	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни «Історія Середньовічного Сходу». Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ теми	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота

Змістовий модуль 1.

Країни Далекого Сходу і Номадичного світу в середні віки

1.	Вступ	2	1	2
Розділ 1.1 «Країни Далекого Сходу (Китай, Корея, В'єтнам, Японія) в середні віки»				
2.	Середньовічний Китай	4	4	5
3.	Середньовічна Корея			4
4.	Середньовічний В'єтнам			4
5.	Середньовічна Японія	2		4
	Письмовий колоквиум № 1 з перевірки результативності самостійної роботи студентів за розділом «Країни Далекого Сходу (Китай, Корея, В'єтнам, Японія) в середні віки»		1	
Розділ 1.2 «Номадичні цивілізації Євразії»				
6.	Середньовічні цивілізації Великого євразійського степу	4	2	5
7.	Середньовічний Тибет			2
	Модульний контроль 1		1	
	Загалом з модуля 1	12	9	26

Змістовий модуль 2.

Країни Близького й Середнього Сходу, Південної та Південно-Східної Азії в середні віки

Розділ 2.1 «Країни Близького й Середнього Сходу в середні віки»				
8.	Імперія Сасанідів (Еран-шахр)	2		2
9.	Араби та арабо-мусульманські держави в середні віки	4	3	4
10.	Середньовічні ісламські держави Північної Африки та Піренейського півострова			3
11.	Середня Азія та мусульманський Іран в середні віки			3
12.	Середньовічна Туреччина	2		4
	Письмовий колоквиум № 2 з перевірки результативності самостійної роботи студентів за розділом «Країни Близького й Середнього Сходу в середні віки»		1	
Розділ 2.2 «Країни Південної та Південно-Східної Азії в середні віки»				
13.	Середньовічна Індія	2	2	4
14.	Середньовічна Шрі-Ланка (Цейлон)			2
15.	Південно-Східна Азія в середні віки			4
	Модульний контроль 2		1	
	Загалом з модуля 2	10	7	26
	Загалом з дисципліни	22	16	52

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 22 год.

Семінари – 16 год.

Самостійна робота – 52 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Рубель В.А. Історіописання на Сході. Книга перша. Стародавній Єгипет і Передня Азія. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2019. 416 с.
2. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій. Київ: Либідь, 1997. 464 с.
3. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Підручник. Київ: Либідь, 2002. 736 с.
4. Рубель В.А. Історія Середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ: Либідь, 2011. 792 с.
5. Дьячков С.В. История средневекового Востока: Конспект лекций. Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2013. 420 с.

Додаткові:

1. Кіндер Г., Хільгеман В. Всесвітня історія: dtv-Atlas: Пер. з нім. / Худож. Гаральд і Рут Букор; Наук. ред. пер.: А.Г. Слюсаренко, О.Ф. Іванов. Київ: Знання-Прес, 2001. 632 с.
2. Кримський А.Ю. Вибрані сходознавчі праці: В 5 т. / НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Кримського. – Київ: Стилос, 2007-2010. Т. I-V.
3. Beckwith C.I. Empires of the Silk Road. A History of Central Eurasia from the Bronze Age to the Present. Princeton University Press, 2009. 472 p.
4. Esposito J. L. The Oxford History of Islam. New York: Oxford University Press, 1999. 749 p.
5. History of civilizations of Central Asia. UNESCO Publishing, 2010. V. 3-5.
6. The Cambridge History of Africa: In 8 v. Cambridge: Cambridge University Press, 2002-2007. V. 2-4.
7. The Cambridge History of China: In 15 v. Cambridge: Cambridge University Press, 1978-2019. V. 2-8.
8. The Cambridge History of Iran: In 7 v. Cambridge: Cambridge University Press, 1968-1986. V. 3-6.
9. The Cambridge History of Japan: In 5 v. Cambridge: Cambridge University Press, 1990-1999. V. 1-4.
10. The Cambridge History of Southeast Asia: In 2 v. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. V. 1 / Ed. by N. Tarling. 619 p.
11. The History of India, as Told by Its Own Historians / Ed. by John Dowson: In 8 v. London: Trübner and Co. 1867-1877. V. I-VIII.
12. The New Cambridge History of Islam: In 6 v. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. V. 1-3.

10. Додаткові ресурси:

1. Рубель В.А. Слайдова презентація до дисципліни «Історія Середньовічного Сходу» // <https://t.me/joinchat/KIMoTnnfoGNkNWEy>.